

TÜRKİYE'DEKİ SURIYELİ GÖÇMENLERİN İSTİHDAMINA Y VE Z KUŞAĞININ BAKIŞI: BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Betül YILMAZ¹, Çiğdem ULUDAĞ GÜLER²

ÖZ

Son yıllarda görülen en büyük kitlesel göç hareketi 2011 yılında Suriye'de ki çatışmaların iç savaşa dönüşmesi ile birlikte yaklaşık 13 milyon Suriyelinin evini terk etmek zorunda kalmasıyla başlamıştır. 6 milyon Suriyeli ülke içinde yer değiştirirken yaklaşık 6 milyon Suriyeli de kendine komşu olan ülkelere sığınmıştır. İç savaştan Türkiye en çok etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Savaş sonrası Türkiye'ye göç eden 3.684.835 Suriyeli geçici koruma kapsamına alınmıştır. Suriyeliler yoğun olarak sınır illerde yaşamını devam ettirmenin yanı sıra İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere Türkiye'nin 81 ilinde yaşamaktadır. Suriyelilerin Türkiye'ye gelişleri ile beraber uzayan misafirlik süreci ve yardımların yetersiz kalışı Suriyelilerin temel ihtiyaçlarını sağlamak üzere emek piyasasına girişine neden olmuştur. Türkiye'de 32.199 göçmene belirli koşullar altında çalışma izni verilmiştir. Çalışma izni alamayan ya da iznin dışındaki sektör ve illerde çalışanlar kayıt dışı olarak emek piyasasına dâhil olmuşlardır. Suriyeli göçmenler Türkiye'de ağırlıklı olarak tekstil, inşaat, tarım ve ağır sanayi sektörlerinde çalışmaktadır. Türkiye'de istihdamda yer alan bireylerin çoğunluğu Y ve Z Kuşağından oluşmaktadır. Suriyeli göçmenlerin ülkeye yerleşmesi ile birlikte istihdamda yer alması istihdamda bulunan çalışanlar açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışma, Y ve Z Kuşağının, Suriyelilerin istihdamına yönelik bakış açısını ölçmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada seçili üniversitede çalışan 100 Y Kuşağı akademisyen ve 505 Z Kuşağı öğrenci ile anket çalışması yapılmış ve 4 anket geçersiz sayılarak toplamda 601 kişiye ulaşılmıştır. Anket cevapları ile elde edilen veriler yapılan analiz sonuçları ile değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Emek Piyasası, Göçmenler, Suriyeli Göçmenler, Y Kuşağı, Z Kuşağı.

A VIEW OF GENERATION Y AND Z ON THE EMPLOYMENT OF SYRIAN IMMIGRANTS IN TURKEY: A FIELD RESEARCH

ABSTRACT

The biggest mass migration movement in recent years started with the turn of the conflicts in Syria into a civil war in 2011, when approximately 13 million Syrians had to leave their homes. While 6 million Syrians were displaced within the country, approximately 6 million Syrians took refuge in neighboring countries. One of the countries most affected by the civil war has been Turkey. After the war, the Syrians who immigrated to Turkey 3.684.835 were taken to the temporary protection

¹ Dr. Öğr., Üyesi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, bsolmaz@bandirma.edu.tr, ORCID 0000-0002-3532-6479.

² Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, cigdem.uludag@istanbul.edu.tr, ORCID 0000-0002-0217-3963.

* Bu çalışma 03-05 Eylül 2019 tarihinde gerçekleştirilen MECAS VI Economic Cooperation in Mediterranean Basin Kongresinde sunulan bildiri metninin yeni, geliştirilmiş makale halidir. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası BAP-19-1009-057.

coverage. Syrians, as well as intense as in border provinces to continue their lives in Istanbul, Ankara, Izmir, mainly lives in Turkey's 81 provinces. With the arrival in Turkey of Syrians extending residency process and the lack of aid has led to access to the labor market in order to provide the basic needs of the Syrians. In Turkey, 32.199 immigrants have been granted a work permit under certain conditions. Syrians, who do not have working permit or who work in sectors and provinces outside of the work permit, have been included in the labor market informally. Syrian immigrants mainly work in textile, construction, agriculture and heavy industrial sectors in Turkey. The majority of individuals in the employment in Turkey is composed of Generation Y and Syrian immigrants taking part in employment with their resettlement in Turkey is important for Turkish employees that are still employed.

This study aims to measure the perspective of Generation Y and Z towards the employment of Syrians. In the study, a survey was conducted with 100 Generation Y academics and 505 Generation Z students working in the selected university and 4 questionnaires were deemed invalid and 601 people were reached in total. The data obtained with the survey answers were evaluated with the results of the statistical analysis.

Keywords: Labor Market, Migrants, Syrian Migrants, Generation Y, Generation Z.

1. GİRİŞ

2011 yılının Mart ayında Suriye'de başlayan iç savaş, milyonlarca Suriyeli insanı ülkesinden ayrılmaya zorlamıştır. Dünyanın ciddi göç ve mülteci krizlerinden biri yaşanırken 911 kilometre ile Türkiye'nin en uzun sınır komşusu olan Suriyelilere açık kapı politikası uygulanmıştır. Başlangıçta sınır kapılarından girişler binlerle telaffuz edilirken kısa sürede milyonlara ulaşmıştır.

Kısa vadede sona ereceği düşünülen iç savaş, 2011 yılından bu yana devam etmektedir. Zorunlu göç mağdurlarının ülkelerine geri dönme umudunun zayıflaması ile beraber Suriyeliler kalıcı yaşamın temellerini atmaya başlamışlardır. Kamp merkezlerinden şehir merkezlerine doğru geçişler başlamış ve Suriyeliler hayatlarını devam ettirmek için emek piyasasına girmişlerdir. Suriyelilerin emek piyasasına girişleri ilk yıllarda Türk halkı tarafından olumlu karşılanmış olsa da Suriyeli çalışanların sayılarının artması ile beraber birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların başında istihdam ve işsizlik gelmektedir.

Türkiye'de Ocak 2020 işsizlik oranları incelendiğinde bu oran %13,8 iken genç işsizlik oranının %24,5 olduğu görülmektedir (TÜİK,2020). İşgücü piyasasına girmek isteyen ve genç işgücünü oluşturan Z Kuşağı için bu rakamlar endişe vericidir. Z Kuşağı ırkçı söylemlerden uzak, toplumsal cinsiyet eşitliğini savunan aynı zamanda çok kültürlü ve küresel bir kuşaktır. Ancak gelecek dönemde işgücüne katılım sağlayacak olan Z Kuşağı için genç işsizlik rakamlarının yüksek olması nedeni ile Suriyeli göçmenlerin istihdamda yer alması onların işgücü piyasasında rekabet etmeleri anlamına gelmektedir. Bu nedenle henüz işgücü piyasasında sayıları fazla olmayan Z Kuşağı ve istihdamda yer alan Y Kuşağının Suriyelilerin emek piyasasına girişlerine ilişkin görüşleri önem arz etmektedir. Literatürde Suriyeli göçmenlerin istihdamına toplumun bakış açısını ele alan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmanın literatürde yer alan boşluğu doldurmak açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. GÖÇ VE GEÇİCİ KORUMA

Göç tarihi; insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Her toplum, yaşam öyküsünde yeni yaşam alanları, yeni iş imkânları, daha iyi yaşam standardı veya daha güvenli bölgede yaşamak için göç etme eğiliminde olmuştur. (Abadan-Unat,2017:1). Göç, göç etme arzusundaki kişilerin iyi yaşam standartlarına ulaşmak, iyi koşullarda istihdam edilmek veya eğitim almak amacıyla gerçekleşebildiği gibi; baskı, zorlayıcı durum, zulüm, siyasi karışıklık gibi sebeplerden dolayı da gerçekleşebilir (Betts, 2017:13).

Göç kavramı, karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir (Castles ve Miller, 2008:30). Özellikle uluslararası göç kavramı için tutarlı ve tek bir tanımdan ya da kuramdan bahsetmek mümkün değildir. Göç, bilimsel olarak 19. yüzyıldan itibaren derinlemesine incelenmeye başlanmış ve bu alanda birçok kuram geliştirilmiştir. Bu kuramların birçoğu aynı olguyu açıklamaya çalışmasına rağmen birbirinden oldukça farklı önermelere ve tanımlamalara sahiptirler. Hiçbir göç kuramı, tek başına dünyada yaşanan tüm göçleri açıklama veya tanımlama yeterliliğine sahip değildir (Çağlayan, 2006: 85).

Göç, bir kişinin veya bir grubun ekonomik, sosyal, siyasi veya doğa olaylarına bağlı olarak bir yerden başka bir yere gitmesi olarak tanımlanabilir (Adıgüzel, 2016:3). Birleşmiş Milletler tanımına göre göç; sebeplerinin gönüllü olup olmaması, göç yollarının düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin bir ülkeden başka bir ülkeye bir yıldan fazla süre ile yapılan hareketi tanımlamaktadır. Uluslararası Göç Örgütüne göre ise göç “bir kişinin veya bir grup insanın bir devlet içinde veya uluslararası bir sınırı geçerek yer değiştirmesi” olarak tanımlanmaktadır (IOM:35).

Türkiye jeopolitik konumu dolayısıyla yüzyıllardır doğudan batıya, güneyden kuzeye doğru gitmek isteyenler için transit konumda olmuştur (İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2014: 24). Türkiye’ye yönelik göçler incelendiğinde, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu süresince (1923-1945) yeni sınırlar dışında kalmış olan çoğunlukla müslüman ve Türk kökenli olan Osmanlı halkının Türkiye’ye göçü ilk sırada yer almaktadır. İkinci göç dalgası olarak ise 1945-1980 yılları arasında yaşanan Bulgaristan’dan Türkiye’ye gelen göçmenler göze çarpmaktadır. Yugoslavya’dan 1955-1960 yılları arasında Türk kökenli göçmenlerin Türkiye’ye gelişi ve Afgan sığınmacıların 1980-1990 yılları arasında gelişi ile üçüncü dönemin başladığı ifade edilebilir. 1980’ler itibariyle Türkiye, büyük bölümünün Ortadoğu’dan gelen transit göçmenlerin hareketi ile karşı karşıya kalmıştır. Türkiye ilk büyük transit göçmen akımına ise İran’da yaşanan İslam Devriminden (1979) sonra karşılaşmıştır. Bu süreçte yaklaşık 1,5 milyon İranlı Avrupa’ya gitmek için Türkiye topraklarını kullanmıştır. İran’daki bu rejim değişikliğinin ardından başlayan İran-İrak savaşından sonra ikinci büyük transit akını 1988 yılında Irak vatandaşlarının Türkiye’ye sığınmasıyla başlamıştır (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 249). Türkiye’nin 2011 yılından sonra karşılaştığı Suriyeli göçü ise halen tecrübe ettiği en büyük kitlesel zorunlu göçlerden biridir.

2011 yılında gerçekleşmiş olan Tunus Devrimi ya da Arap Baharı ile birlikte otoriter rejimlerin yıkılması, Suriye ve Bahreyn’de halkın sokağa dökülmesi ve çatışmaların şiddetinin artması ile beraber çok kısa sürede ülke iç savaşa sürüklenmiştir. Arap Baharı ve sonrası meydana gelen siyasi olaylar toplumda bazı istenilmeyen olaylara yol açmış, bunun

sonucunda doğan karışıklıklar ve çatışmalar kitlesel göçlere sebep olmuştur. Türkiye ve Ortadoğu ülkelerine yönelik kitlesel göç ülkeleri olumsuz yönde etkilemiştir (Uludağ Güler, 2019:106).

Türkiye konumu gereği çoğunluğunu Ortadoğu'dan ve komşu ülkelerden aldığı göçlerden dolayı 1951 tarihli "Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi"ni coğrafi kısıtlama ile imzalamıştır. Bu sözleşmeye göre; Türkiye sadece Avrupa'dan sığınma talebinde bulunan kişilere mültecilik hakkı vermeyi kabul etmiştir. Türkiye, 1967 Protokolünü de coğrafi kısıtlama kriterini devam ettirerek onaylamıştır. Avrupa dışından gelen kişilere, üçüncü ülkelere yerleştirilene kadar Türkiye'de geçici oturma izni verilmiştir (Kap, 2014:30-35).

22 Ekim 2014 tarihinde çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği ile sığınmacı kavramı kaldırılmış, yerine "şartlı mülteci", "ikincil koruma", "geçici koruma" kavramları getirilmiştir. Geçici koruma; kitlesel akın olaylarında acil çözümler bulmak üzere geliştirilen bir koruma biçimidir. Bu koruma biçimi, devletlerin geri göndermeme yükümlülükleri çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere belirli haklar sağlamayı hedefleyen pratik ve tamamlayıcı bir çözüm yoludur. Geçici korumanın üç temel unsuru bulunmaktadır. Bunlardan ilki; güvenli topraklara erişim, ikincisi; geri gönderilmeme yasağı üçüncüsü ise, temel ve acil hizmetlere ulaşımıdır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020). Türkiye'de ki Suriyeliler hukuki olarak geçici koruma kapsamına alınmışlardır.

2.2.TÜRK EMEK PİYASASI VE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER

Suriye'de 8 yıldır devam eden iç savaş; sadece Suriye'yi derinden etkilememiş, ülkede yaşanan çatışmaların şiddetinin artmasıyla beraber, yaşam alanlarını terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin tek seçenekleri güvenli gördükleri yerlere göç etmek olmuştur. Bazı uzmanlara göre göçmen sayısı on üç milyon kişiyi bulmuştur. Bunların yarısı ülke sınırları içerisinde başka bölgelere hareket ederken, altı milyondan fazlası ise; Suriye'nin sınır ülkelerine göç etmiştir (Neccar, 2016:185-198). Türkiye 2011 yılının Nisan ayından itibaren Suriye'de başlayan iç savaş sonucu sığınma arayan milyonlarca Suriyeli için ev sahibi ülke olmuştur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin 14 Şubat 2020 verisine göre Türkiye, Lübnan, Ürdün, Mısır, Kuzey Irak ve Kuzey Afrika'daki toplam Suriyeli sığınmacı sayısı 5.559.767'dir. 3.585.209 kişi ile Türkiye birinci sırada yer alırken, İkinci sırada 910.256 kişi ile Lübnan, üçüncü sırada ise 655.435 kişi ile Ürdün yer almaktadır (UNCHR, 2020). Bu durum Suriye'nin sınır komşusu olan Türkiye'yi kısa süre içinde "dünyanın en fazla mülteci barındıran ülkesi" haline getirmiştir

Türkiye'ye sığınmak isteyen Suriyelilere Türkiye açık kapı politikası uygulamış ve Türkiye'ye ilk girişler 2011 yılının Nisan ayında 252 Suriyelinin Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan geçerek gelmesi ile başlamıştır ve kısa süre içinde Türkiye'deki sığınmacı sayısı yüz binleri bulmuştur (Erdoğan,2016:69). 2015 yılında yaklaşık 2.5 milyon olan Suriyeli sayısı 2017 yılında 3.5 milyona yaklaşmış olup 2019 yılı Aralık ayı itibari ile Türkiye'de geçici koruma kapsamında olan Suriyeli sayısı 3.684.835 kişidir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020).

Suriyeliler için Türkiye’de kurulan kampların bütün idaresi AFAD tarafından sağlanmaktadır. İlk kurulan kampların kapasitesi dolunca önce Kilis’te konteynir kent ardından da Gaziantep’te çadır ve konteynir kentler kurulmuştur. Bu üç ili Osmaniye, Şanlıurfa, Malatya, Kahramanmaraş, Adıyaman, Adana ve Mardin’de yapılan barınma merkezleri takip etmiştir. Mart 2012 itibariyle 7 olan barınma merkezi sayısı, Ocak 2013 itibariyle 14’e ve Ocak 2014 itibariyle 22’ye çıkarılmıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020).

Yapılan araştırmalarda kamplarda yaşayan Suriyelilerin kamplardan memnun olduğunu ortaya koysa da gerek kampların kapasite yetersizliği gerekse sığınmacıların çeşitli nedenlerle kampların dışında yaşamını devam ettirmek isteği, Türkiye’deki milyonlarca Suriyeliyi kamp dışında kendi imkânlarıyla yaşamaya itmiştir (Yılmaz, 2017: 33). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün Aralık 2019 verisine göre kamplarda yaşayan Suriyeli sayısı 62.578 iken, kamp dışında yaşayanların sayısı 3.622.404’tür (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020).

Çatışmaların kısa bir zamanda biteceği öngörülleri ile “geçicilik” üzerine oluşturulan bütün işleyiş ve politikalar; beklenenin üzerinde süre ve sığınmacı sayısına bağlı olarak yetersiz kalmıştır. Kamp merkezlerinin kapasitesi zorlanmaya başlamıştır ve Suriyelilerin birçoğu kamp merkezleri dışında yaşamaya başlamıştır. 2019 yılı Aralık ayı itibariyle birçok kamp merkezi kapatılmış ve kamp merkezi sayısı 19’dan 7’ye düşürülmüştür. 10 ilde olan geçici barınma merkezi sayısı 5’e düşmüştür. Son durumda Hatay’da “Altınözü, Yayladağı ve Apaydın” olmak üzere üç tane, Adana, Kilis, Kahramanmaraş ve Osmaniye’de birer tane geçici barınma merkezi kalmıştır. Suriyeliler başta sınır şehirleri ve İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa gibi büyük şehirler başta olmak üzere 81 ilde yaşamını devam ettirmeye çalışmaktadır. Geçici koruma statüsü verilen 3.684.835 Suriyelilerin yaş aralığına göre dağılımına bakıldığında en yoğun olan aralıklar;577.483 kişi ile 0-4 yaş aralığı, 494.761 kişi ile 5-9 yaş aralığı ve 555.336 kişi ile 19-24 yaş aralığıdır. 15-64 yaş grubundaki Suriyeli sayısı ise 2.118.512 kişidir. Bu gelen Suriyelilerin içinde %57’sinin çalışma çağı nüfusunu oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020).

Gerek Suriyelilerin Türkiye’de kalış sürelerinin uzaması ve yardımların yetersiz kalışı gerekse kendilerine kalıcı bir yaşam sürme isteği Suriyelileri çalışmaya itmiştir. Suriyeliler kayıtlı ve kayıt dışı olarak emek piyasasında yer almaya başlamışlardır. Geçici Koruma Yönetmeliğinin yürürlük tarihinden Ekim 2015’e kadar “Geçici Koruma Altındaki” Suriyelilerin çalışması-çalıştırılması yasaktır ve bu konudaki başvurularda kabul edilmemiştir. Bu yüzden Suriyelilerin çoğu neredeyse 2016 yılına kadar kayıt dışı olarak çalışmışlardır. 2011 yılında çalışma izni alan Suriyeli sayısı 118 kişi, 2012 yılında 118 kişi, 2013 yılında 794 kişi, 2014 yılında 794 kişidir. 2015 yılında geçici koruma altındaki Suriyelerin çalışma yasakları kalktıktan sonra rakamlar binli rakamlara yükselmiş olup 2018 yılı verisi 4.019 kişi ve 2019 yılında ise 13.290 kişi çalışma izni alarak emek piyasasına dâhil olmuşlardır (ÇSGB, 2019).

Suriyelilere yönelik “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” çıkarılmış olsa bile kayıtlı olarak çalışmaları çok kolay olmamıştır. Bu yönetmelik ile getirilen en önemli bir düzenlemelerden birisi istihdam kotasıdır. Buna göre; çalışma iznine başvuru iş yerinde çalışan geçici koruma sağlanan yabancı sayısı, o iş yerinde çalışan Türk vatandaşı sayısının %10’unu geçmemelidir. Başka bir detay ise; çalışma

izni alınması için iş yerinin kayıtlı bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünden, çalışma izni başvurusu yapılmadan önceki 4 haftalık süre içerisinde yabancı işçinin yapacağı işte çalıştırılacak aynı nitelikte yerli işçinin bulunmadığı/bulunamadığı işveren tarafından belgelendirilmesi gerekmektedir (Yılmaz ve Güler, 2019:236).

Suriyelilerin emek piyasasında oluşları genel ücret düzeyini düşürdüğü ve yerli işçinin işini elinden aldığı gerekçesi ile eleştirilmiş ve fiyatlar genel düzeyini yükselttikleri için Suriyelilerin toplumdaki varlığından rahatsızlık duyulmuştur (Taş, Küçükkoğlu ve Özcan, 2016:9). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin ortalama yaşının 22 olduğu ve gelen Suriyelilerin %50'ye yakınının 18 yaş altında olduğu düşünüldüğünde aslında eğitim düzeylerinin düşük olduğu ortadadır (Dillioğlu, 2005:19). Eğitim seviyelerini kanıtlayamamaları (diploma sorunu) ve ortak dil sorunundan dolayı emek piyasasındaki Suriyelilerin rekabet güçleri oldukça zayıftır (Özpinar, Satır Çilingir ve Taşöz Düşündere, 2016:2).

Suriyeliler emek piyasasında çoğunlukla bir işverene bağlı çalışarak yer almaktadır. Bu durum yerli işçi ile göçmen işçiyi rekabete açık sektörlerde karşı karşıya getirmiştir (Dedeoğlu, 2018: 37). Suriyeliler Türkiye'de ağırlıklı olarak tekstil, inşaat, tarım ve ağır sanayi sektörlerinde çalışmaktadır (Şahankaya Adar, 2018: 14). Göçmenler genel olarak yaşadıkları yerlerde işveren tarafından ucuz işgücü olarak görülmüştür. Suriyeliler Türk emek piyasasında genel olarak yerli halkın yapmak istemediği kötü, pis, rutin, ağır işleri düşük ücrete yapmayı kabul etmek zorunda kalmaktadırlar. Geçici koruma sağlanan yabancılara asgari ücretin altında ücret ödenmemesi gerektiği halde çoğu güvencesiz ve merdiven altı işlerde asgari ücretin altında ücret alarak çalışmaktadır (Korkmaz, 2017: 64).

2.3. Y VE Z KUŞAĞI

Yaklaşık 25-30 yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği olarak tanımlanan kuşak (TDK, 2020) benzer yaş grupları içerisinde aynı zaman diliminde doğan, aynı kültür ve tarihi paylaşan insan grupları olarak sınıflandırılmaktadır (Weingarten, 2009:27). Kuşak sınıflandırmalarında; kuşakların başlangıç ve bitiş tarihleri buldukları toplumun tarihine ve kültürüne göre şekillenmesi nedeni ile farklılık gösterebilmektedir (Coomes, 2004:18).

Türkiye'de bulunan kuşak sınıflandırmaları: Sessiz Kuşak (1925-1945), Bebek Patlaması Kuşacı (1946-1964), X Kuşacı (1965-1979), Y Kuşacı (1980-1995), Z Kuşacı (1995-...) şeklindedir (Yılmaz, 2020:184-185).

Y Kuşacı (1980-1995) yılları arasında doğan ve literatürde; milenyumlar, iPod kuşacı, internet kuşacı, niçin kuşacı gibi birden çok isimle ifade edilmektedir (Schofield ve Honoré, 2011:106). Y Kuşacı bireyleri kendinden önce gelen kuşaklardan farklı olarak kararlarını kendileri verme eğilimindedirler. Aynı zamanda onlar, tüketim toplumunu şekillendirerek, tüketimle anılan ilk kuşak olma özelliğine sahiptir (Altuntuğ, 2012:209). Y Kuşacı bireyleri; "araştırmacı, sorgulayıcı, paylaşımcı, girişimci ve yaratıcı, ailesi ve arkadaşlarına düşkün, öz güven ve öz saygısı yüksek, yaşam gayesi hayatı yaşamak, kısa ve pratik, eş zamanlı çok iş yapabilen, esnek ve adaptasyonu yüksek, adalet duygusu yüksek, sonuç odaklı, eğitim ve gelişim odaklı gibi güçlü özelliklere sahiptir. Aynı zamanda aşırı öz güven, bilgi ve yeteneklerini gereğinden fazla büyüten, sabretme eğilimi zayıf, çok şikâyetçi,

diğer kuşakları öğrenmeye ve anlamaya çalışmama gibi zayıf yönleri” de mevcuttur (Acılıoğlu, 2015: 34-64).

Y Kuşağı bireyleri en büyüğü 40 en küçüğü ise 25 yaşında olup sayıları itibariyle işgücü içerisinde önemli bir paya sahiptir. Deloitte şirketi tarafından 17 ülkede gerçekleştirilen Y Kuşağı İnovasyon Araştırması’nda, Türkiye’de Y kuşağına göre toplumların karşılaştığı en önemli ilk beş sorun: işsizlik, ülkeler arası savaş ve çatışma, gelir dağılımında eşitsizlik, kaynakların kıtlığı ve terördür. Bu kuşak mensupları için iş hayatının varoluş sebebi; istihdam, kalkınma ve kârlılık iken devletin varoluş nedeni ise; ekonomik refah, istihdam ve eğitim olarak sıralanmaktadır (Deloitte, 2020). Çalışma hayatına girmiş olan Y Kuşağı; toplumu ve iş hayatını ilgilendiren konularda kendini sorumlu hissetmekte ve çalıştıkları kurumların da toplumsal sorunlara odaklanmasını beklemektedir (Deloitte, 2020).Gelişim odaklı olan bu kuşağın bireyleri birden fazla iş yapabilme kabiliyetine sahiptir. Motivasyonu çabuk dağılabilen, yaptığı işte sürekli takdir edilmek isteyen bu kuşağın iş ahlaki yüksektir. Sadakat duygusunu farklı yorumlamakta ve hiyerarşiye karşıdır. Otoriteden hoşlanmayan bu kuşak kariyer odaklıdır (Yılmaz, 2020:185).

1995 ve sonrasında doğan Z Kuşağı, dijital teknolojiyi iyi kullanmaları ve teknolojiye düşkünlükleri nedeni ile “Dijital Yerliler” olarak da adlandırılmaktadır (Singh, 2014: 66). İnternet ve sosyal ağları oldukça sık kullanan bu kuşak iletişimini bu ağlar üzerinden gerçekleştirmektedir. Bu kuşağın teknolojik yetkinliklerinin yüksek olması nedeniyle çoklu görev kabiliyetleri de oldukça yüksektir (aynı anda e posta yazma, blog oluşturma, müzik dinleme) (Csobanka, 2016:66). Sosyalleşmeleri çoğunlukla internet üzerinden olduğu için farklı kültürlerle rahatlıkla bağlantı kurmaktadır. Küreselleşmeyi ve kültürel olarak farklı zamanları, yaşamlarının başlarında yaşayan ilk nesil oldukları için “küresel odaklı”dırlar. Onlar, iletişimlerini sosyal ağlardan gerçekleştirirken iş görüşmelerinde yüz yüze iletişimi tercih etmektedir. Sosyal ağlarla kurdukları iletişimde, kendinden önce gelen Y Kuşağından daha fazla gizlilik ve güvenlik konularına önem vermektedirler (Kirchmayer ve Fratričová, 2020:6020). Irkçı söylemlerden uzak, toplumsal cinsiyet eşitliği ve iklim değişikliği bilincine sahip çok kültürlü ve küresel bir kuşaktır (Spark ve Honey, 2020).İlgi alanları oldukça yüksek olan bu kuşağın bireyleri çabuk sıkılır ve iletişimlerini uzun cümleler kurmak yerine basit cümlelerle, sembollerle gerçekleştirirler (Kütükçü, 2015). İstediklerinin anında olmasını isteyen bu kuşağın bireyleri elindekini çabuk tüketmeye eğilimlidir. Amaç odaklıdırlar ve yenilik üretmekten haz duyarlar (Altunbay ve Bıçak, 2018:132-133). İyi bir eğitim almak isteyen bu kuşağın bireyleri aynı zamanda ifade özgürlüğü, anlayış ve empatiyi önemser. Standart bir sosyal çevre ve mesleği kabul etmez, genel geçer ya da dışına çıkılmayan kuralları önemsemezler. Takım çalışmasına oldukça yatan olan bu kuşak (Milliyet, 2020) çalışma hayatında; iş ve kişisel yaşamda dengeyi korumak istemektedir. Buna ek olarak; iş-yaşam dengesi, çalışma hayatına girdiklerinde en öncelikli konulardan biridir. Daha kısa bir sürede daha verimli bir şekilde çalışacağı ve bir aile için yeterli düzeyde gelir elde edeceği ücret, geleneksel çalışma programlarının aksine her zaman biçimlendirici ve kendi yetkinliklerini ortaya koyabilecekleri bir çalışma ortamı istemektedir. Aynı zamanda onlar çalıştıkları kurumda iş güvencesi ve görevleri hakkında anında geri bildirim ihtiyacı duymaktadır (Reddy ve Dawlinmaria, 2020:112).

3. METODOLOJİ

Günümüz çalışma hayatında farklı kuşakların bir arada bulunmasının yanında uluslararası boyut kazanan göç kavramı ile birlikte farklı kültüre sahip çalışanların aynı işyerinde yer aldığını söylemek mümkündür. Bu çalışma, istihdamda çoğunluğu oluşturan Y ve Z Kuşağının Suriyeli göçmenlerin istihdamına olan bakışının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Yapılan çalışmada, veri toplama aracı olarak internet üzerinden düzenlenen anket formundan yararlanılmıştır. Anket çalışması zaman ve maliyet açısından uygunluğu ve çok kişiye ulaşılabilirliği nedeni ile internet ortamında yapılmıştır. Anket soruları araştırmacılar ve uzman görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Anketi cevaplayanların seçilmiş olan devlet üniversitesine bağlı İktisat Fakültesinde görev alan 100 Y Kuşağı akademisyen ve 505 Z Kuşağı öğrencilerinden seçilmiştir. Z Kuşağı için oluşturulan 505 anket içerisinde 4 anket geçersiz sayılmıştır. Toplamda 601 anket ile çalışmanın veri toplama süreci tamamlanmıştır. Araştırmada verileri elde etmede kullanılan anket formu 2019-2020 Eğitim ve Öğretim yılında yapılmıştır. Anket çalışması demografik özellikleri içeren 2 soru ve Suriyelilerin istihdamına bakışını ölçen 11 soru ile toplamda 13 sorudan oluşmaktadır. Bu sorularda yer alan cevaplar 5'li Likert tipi olarak değerlendirilmiştir. Cevaplar "Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum" şıklarından oluşmaktadır. Anketlerin değerlendirilmesinde elde edilen verilerde SPSS programı kullanılarak tanımlayıcı istatistiklerle değerlendirilmiştir. Anketin güvenilirlik analizi yapılmış ve test değeri % 84,2'dir. Bu sonuca göre, ankete verilen yanıtların tutarlı ve geçerli olduğu söylenebilir.

3.1. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde anket katılımcılarının Y ve Z Kuşağının Suriyelilerin istihdamına bakışını ölçen sorular istatistiksel analize tabi tutulmuştur. Sorulara verilen cevaplar, kuşak ve cinsiyet değişkenleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme Ki-Kare analizi ile yapılmıştır. Çalışma için kurulan hipotezler aşağıda görülmektedir.

H₁: Cinsiyet ve Suriyeli çalışanların özellikle gençlerden oluşması emek piyasasında dezavantaj oluşturmaktadır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Cinsiyet ve Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünüyorum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Cinsiyet ve Suriyeliler kayıt dışı çalışmaya daha müsaittir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Kuşak ve Suriyeli çalışanların özellikle gençlerden oluşması emek piyasasında dezavantaj oluşturmaktadır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünüyorum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₆:Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına dâhil olmasını doğru bulmuyorum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₇:Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişi işsizliği artırmıştır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₈:Kuşak ve Suriyeliler genelde vasıf gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₉:Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişleri ücretleri aşağıya çekmiştir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₀:Kuşak ve Suriyeli işçiler Türkiye'deki çalışanların iş olanaklarını kısıtlamıştır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmada anketi cevaplayanların cinsiyet ve kuşak dağılımları Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Cinsiyet	Frekans	Frekans %
Kadın	329	54,7%
Erkek	272	45,3%
Toplam	601	100%
Kuşak	Frekans	Frekans %
Y Kuşağı	100	16,6%
Z Kuşağı	501	83,4%
Toplam	601	100%

Katılımcıların %54,7'si kadın, %45,3'ü erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların kuşak dağılımları incelendiğinde %16,6 ile Y Kuşağı ve %83,4 ile Z Kuşağından oluşmaktadır.

Hipotez Testleri

H₁: Cinsiyet ve Suriyeli çalışanların özellikle gençlerden oluşması emek piyasasında dezavantaj oluşturmaktadır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 2: Cinsiyet ile Hipotez H₁ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	5,898	0,207

Hipotez H₁ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,207 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmemiştir. Yani, cinsiyet ile Suriyeli çalışanların özellikle gençlerden oluşması emek piyasasında dezavantaj oluşturmaktadır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

H₂: Cinsiyet ve Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünüyorum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 3: Cinsiyet ile Hipotez H₂ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	16,264	0,003

Hipotez H₂ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,003 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Yani, cinsiyet ile Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünüyorum ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyet ile Hipotez H₂ Arasındaki Çapraz Tablo

Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünüyorum.								
			Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Cinsiyet	Kadın	Kişi sayısı	133	104	47	38	7	329
		Toplam %	22,1%	17,3%	7,8%	6,3%	1,2%	54,7%
	Erkek	Kişi sayısı	86	102	33	29	22	272
		Toplam %	14,3%	17,0%	5,5%	4,8%	3,7%	45,3%
Toplam	Kişi sayısı	219	206	80	67	29	601	
	Toplam %	36,4%	34,3%	13,3%	11,1%	4,8%	100,0%	

Tablo 4’te bulunan çapraz tablo incelendiğinde kadınların %22,1’i Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünüyorum sorusuna “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını verirken erkeklerin oranı %14,3’tür. “Katılıyorum” cevabı verenlerin %17,3’ü Kadın %17’si erkeklerden oluşmaktadır. Genel toplamda bu oran “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı ile %36,4’tür.

H₃: Cinsiyet ve Suriyeliler kayıt dışı çalışmaya daha müsaittir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 5: Cinsiyet ile Hipotez H₃ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	13,648	0,009

Hipotez H₃ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,009 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Yani, cinsiyet ile Suriyeliler kayıt dışı çalışmaya daha müsaittir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Cinsiyet ile Hipotez H₃ Arasındaki Çapraz Tablo

Suriyeliler kayıt dışı çalışmaya daha müsaittir.								
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam	
Cinsiyet	Kadın	Kişi sayısı	197	67	22	20	23	329
		Toplam %	32,8%	11,1%	3,7%	3,3%	3,8%	54,7%
	Erkek	Kişi sayısı	185	57	16	3	11	272
		Toplam %	30,8%	9,5%	2,7%	0,5%	1,8%	45,3%
Toplam	Kişi sayısı	382	124	38	23	34	601	
	Toplam %	63,6%	20,6%	6,3%	3,8%	5,7%	100,0%	

Tablo 6 incelendiğinde Suriyelilerin kayıt dışı çalışmaya daha müsait olduğuna “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını veren kadınların oranı %32,8 iken bu oran erkeklerde %30,8’dir. Katılıyorum cevabını veren kadın ve erkeklerin oranı birbirine yakındır. %63,6 ile her iki cinsiyetinde Suriyeliler kayıt dışı çalışmaya daha uygun olduklarını ifade etmektedir.

H₄: Kuşak ve Suriyeli çalışanların özellikle gençlerden oluşması emek piyasasında dezavantaj oluşturmaktadır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 7: Kuşak ile Hipotez H₄ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	21,647	0,000

Hipotez H₄ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,000 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Yani, kuşak ile Suriyeli çalışanların özellikle gençlerden oluşması emek piyasasında dezavantaj oluşturmaktadır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8: Kuşak ile Hipotez H₄ Arasındaki Çapraz Tablo

Suriyeli çalışanların özellikle gençlerden oluşması emek piyasasında dezavantaj oluşturmaktadır.								
			Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Kuşak	Y Kuşağı	Kişi sayısı	31	30	11	25	3	100
		Toplam %	5,2%	5%	1,8%	4,2%	0,5%	16,6%
	Z Kuşağı	Kişi sayısı	250	126	59	51	15	501
		Toplam %	41,6%	21%	9,8%	8,5%	2,5%	83,4%
Toplam	Kişi sayısı	281	156	70	76	18	601	
	Toplam %	46,8%	26%	11,6%	12,6%	3%	100,0%	

Suriyeli çalışanların özellikle gençlerden oluşması emek piyasasında dezavantaj oluşturmaktadır sorusuna verilen cevaplarda Y Kuşağı %5,2 ile “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını verirken Z Kuşağı için bu oran %41,6’dır. Henüz çalışma hayatına girmemiş Z Kuşağı için bu oranın oldukça yüksek olmasının nedeni işsizlik kaygısı olabilir. Suriyelilerin emek piyasasına girmesi onların iş bulma ve yerleşme olasılığını ortadan kaldıracabileceği düşüncesi Tablo 8’e göre söylenebilir. Aynı soruya Y Kuşağının “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum” ve “Katılmıyorum” cevaplarının oranlarının birbirine yakın olması Y Kuşağının çalışma hayatına girmiş olması şeklinde ifade edilebilir.

H₅: Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 9: Kuşak ile Hipotez H₅ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	22,990	0,000

Hipotez H₅ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,000 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10: Kuşak ile Hipotez H₅ Arasındaki Çapraz Tablo

Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünenler.								
			Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Kuşak	Y Kuşağı	Kişi sayısı	17	46	17	17	3	100
		Toplam %	2,8%	7,7%	2,8%	2,8%	0,5%	16,6%
	Z Kuşağı	Kişi sayısı	202	160	63	50	26	501
		Toplam %	33,6%	26,6%	10,5%	8,3%	4,3%	83,4%
Toplam	Kişi sayısı	219	206	80	67	29	601	
	Toplam %	36,4%	34,3%	13,3%	11,1%	4,8%	100,0%	

Tablo incelendiğinde Suriyelilerin emek piyasasına girişi ile ilerleyen yıllarda rekabetin artacağını düşünenler diyen Y Kuşağı oranı %2,8 ile “Kesinlikle Katılıyorum”, %7,7’si ise “Katılıyorum” cevabını vermiştir. Aynı soruda Z Kuşağı oranına bakıldığında Y Kuşağından farklı olarak %33,6’sı “Kesinlikle Katılıyorum, %26,6’sı “Katılıyorum” cevabını vermiştir. İki kuşak arasında “Kesinlikle Katılıyorum” ile “Katılıyorum” arasındaki oranda değişmektedir. Bu durum Tablo 8’de olduğu gibi ankete katılan Y Kuşağının çalışma hayatında olması nedeni ile olduğunu söylemek mümkündür.

H₆: Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına dahil olmasını doğru bulmuyorum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 11: Kuşak ile Hipotez H₆ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	48,646	0,000

Hipotez H₆ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,000 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına dahil olmasını doğru bulmuyorum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Kuşak ile Hipotez H₆ Arasındaki Çapraz Tablo

Suriyelilerin emek piyasasına dahil olmasını doğru bulmuyorum.								
			Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Kuşak	Y Kuşağı	Kişi sayısı	7	27	25	24	17	100
		Toplam %	1,2%	4,5%	4,2%	4%	2,8%	16,6%
	Z Kuşağı	Kişi sayısı	219	73	82	79	48	501
		Toplam %	36,4%	12,1%	13,6%	13,1%	8%	83,4%
Toplam	Kişi sayısı	226	100	107	103	65	601	
	Toplam %	37,6%	16,6%	17,8%	17,1%	10,8%	100,0%	

Tablo 12’de Suriyelilerin emek piyasasına dahil olmasını doğru bulmuyorum sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde Y Kuşağının %4,5 ile “Katılıyorum”, %4,2 ile “Kararsızım” cevabını verdiği görülmektedir. Aynı soruya Z Kuşağı %36,4 oranında “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını verirken %13,6 ile “Kararsızım” cevabını vermiştir. Z Kuşağı Y Kuşağına göre Suriyelilerin emek piyasasına dahil olmasını sert bir şekilde eleştirmektedir.

H₇: Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişi işsizliği artırmıştır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 13:Kuşak ile Hipotez H₇Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	18,114	0,001

Hipotez H₇ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,001 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişi işsizliği artırmıştır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14: Kuşak ile Hipotez H₇ Arasındaki Çapraz Tablo

			Suriyelilerin emek piyasasına girişi işsizliği artırmıştır.					
			Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Kuşak	Y Kuşağı	Kişi sayısı	30	40	12	13	5	100
		Toplam %	5%	6,7%	2%	2,2%	0,8%	16,7%
	Z Kuşağı	Kişi sayısı	265	127	44	43	21	500
		Toplam %	44,2%	21,2%	7,3%	7,2%	3,5%	83,3%
Toplam	Kişi sayısı	295	167	56	56	26	600	
	Toplam %	49,2%	27,8%	9,3%	9,3%	4,3%	100,0%	

Suriyelilerin emek piyasasına girişi işsizliği artırmıştır sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde Y Kuşağının %6,7’si katıldığını ifade etmiştir. Bu oran Z Kuşağında %21,2’dir. “Kesinlikle Katılıyorum” oranı Z Kuşağı için %44,2 ile daha yüksektir. Y Kuşağı ve Z Kuşağı için “Kararsızım” ve “Katılmıyorum” oranlarının her kuşağın kendi cevaplarında birbirine yakın olduğu görülmektedir. Z Kuşağına mensup 1 kişi bu soruyu cevaplamamıştır. Bu nedenle kişi sayısı toplamda 600 kişidir.

H₈: Kuşak ve Suriyeliler genelde vasıf gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 15: Kuşak ile Hipotez H₈ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	10,686	0,030

Hipotez H₈ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,030 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Kuşak ve Suriyeliler genelde vasıf gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16: Kuşak ile Hipotez H₈ Arasındaki Çapraz Tablo

Suriyeliler genelde vasıf gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır.								
			Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Kuşak	Y Kuşağı	Kişi sayısı	41	43	10	5	1	100
		Toplam %	6,8%	7,2%	1,7%	0,8%	0,2%	16,6%
Z Kuşağı	Kuşağı	Kişi sayısı	284	147	45	14	11	501
		Toplam %	47,3%	24,5%	7,5%	2,3%	1,8%	83,4%
Toplam		Kişi sayısı	325	190	55	19	12	601
		Toplam %	54,1%	31,6%	9,2%	3,2%	2%	100,0%

Suriyeliler genelde vasıf gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır sorusuna verilen cevaplarda Y Kuşağının “Katılıyorum” oranı %7,2 ile en yüksektir. Bunu %6,8 ile “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı takip etmektedir. Z Kuşağı için “Kesinlikle Katılıyorum” oranı %47,3 ile en yüksek oran iken “Katılıyorum” diyenlerin oranı %24,5’tir. Önceki tablolarda yer alan cevaplarda olduğu gibi bu soruda da ankete katılan Y ve Z Kuşağının Suriyelilerin istihdamı ile ilgili konulara olan bakış açılarının değerlendirme düzeyleri birbirinden farklıdır. Genel toplamda anketi cevaplayanların %54,1’inin Suriyeliler genelde vasıf gerektirmeyen işlerde çalıştığını ifade etmektedir.

H₉: Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişleri ücretleri aşağıya çekmiştir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 17: Kuşak ile Hipotez H₉ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	10,686	0,030

Hipotez H₈ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,030 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Kuşak ve Suriyelilerin emek piyasasına girişleri ücretleri aşağıya çekmiştir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18: Kuşak ile Hipotez H₉ Arasındaki Çapraz Tablo

Suriyelilerin emek piyasasına girişleri ücretleri aşağıya çekmiştir								
			Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Kuşak	Y Kuşağı	Kişi sayısı	34	37	13	11	5	100
		Toplam %	5,7%	6,2%	2,2%	1,8%	0,8%	16,6%
	Z Kuşağı	Kişi sayısı	263	139	67	26	6	501
		Toplam %	43,8%	23,1%	7,5%	2,3%	1,8%	83,4%
Toplam	Kişi sayısı	325	190	55	19	12	601	
	Toplam %	54,1%	31,6%	11,1%	4,3%	1%	83,4%	

Tablo 18 incelendiğinde Suriyelilerin emek piyasasına girişleri ücretleri aşağıya çekmiştir sorusuna Y Kuşağı katılımcıları %6,2 ile “Katılıyorum” cevabını vermiştir. Z kuşağı ise bu soruya en yüksek oranda %43,8 ile “Kesinlikle Katılıyorum” demiştir.

H₁₀: Kuşak ve Suriyeli işçiler Türkiye'deki çalışanların iş olanaklarını kısıtlamıştır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 19: Kuşak ile Hipotez H₁₀ Arasındaki Ki-Kare Tablosu

	Değer	p Değeri
Pearson Ki-Kare Testi	11,552	0,021

Hipotez H₁₀ ki-kare analizi ile test edilmiş ve analiz sonucunda test değeri p=0,021 olarak bulunmuş ve p değeri p<0,05 olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Kuşak ve Suriyeli

işçiler Türkiye'deki çalışanların iş olanaklarını kısıtlamıştır arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20: Kuşak ile Hipotez H_{10} Arasındaki Çapraz Tablo

Suriyeli işçiler Türkiye'deki çalışanların iş olanaklarını kısıtlamıştır.								
			Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Kuşak	Y Kuşağı	Kişi sayısı	34	30	12	17	7	100
		Toplam %	5,7%	5%	2%	2,8%	1,2%	16,6%
Z Kuşağı	Kuşağı	Kişi sayısı	233	130	75	43	20	501
		Toplam %	38,8%	21,6%	12,5%	7,2%	3,3%	83,4%
Toplam		Kişi sayısı	267	160	87	60	27	601
		Toplam %	44,4%	26,6%	14,5%	10%	4,5%	100,0%

Tablo 20'de Y Kuşağı katılımcılarının %5,7'si "Kesinlikle Katılıyorum" derken %5'i "Katılıyorum" cevabı ile Suriyeli işçilerin Türkiye'deki çalışanların iş olanaklarını kısıtladığını düşünmektedir. Z Kuşağı da "Kesinlikle Katılıyorum" cevabı ile %38,8 oranında aynı görüşe sahiptir. İkinci sırada %21,6 ile "Katılıyorum" cevabını vermiştir.

SONUÇ

Günümüzde göç ve göçmen konusunda kamuoyu ve akademik araştırmaların büyük çoğunluğu Suriye ve Suriyeli göçmenlerdir. Küresel bir sorun haline gelen göç günümüzde sadece göç alan ya da göç veren ülkeleri etkilememektedir. Göçün, ekonomik, siyasi ve sosyal anlamda ortaya çıkardığı sorunlar ve bu sorunların çözümü sadece göç alan ülkelerle sınırlı değildir. Bu durum küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Göçmenlerin göç ettikleri ülke içinde uyum, asimilasyon gibi toplumsal olarak ortaya çıkacak sorunların yanında onların hayatlarını devam ettirebilmesi için çalışmak zorunda kalmaları da başlıca ekonomik sorunlar arasında yer almaktadır. Bu durum göç edilen ülkenin göçmenlere uygulanacak ekonomik politikaları geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye'ye göç eden Suriyeli göçmenler için geliştirilen ekonomik politikalarla göçmenlerin işgücüne katılımı gerçekleşmiştir. Suriyeli göçmenlerin işgücü piyasasına dahil olması ile birlikte ülke içinde mevcut olan işgücü yapısına rekabet oluşturacakları düşüncesi bu göçmenlere karşı tutumunu da farklılaştırmıştır.

Bu çalışmada işgücü piyasasında aktif olan Y Kuşağı ve işgücü piyasasına önümüzdeki dönemlerde dahil olacak Z Kuşağının, Suriyeli göçmenlerin istihdamına bakış açısını ölçmek amaçlanmıştır. Çalışma elde edilen sonuçlar incelendiğinde; Y Kuşağının istihdamda yer alması verilen cevaplarda Z Kuşağına göre farklılık oluşturmaktadır. Z Kuşağı, genç olan Suriyeli göçmenlerin istihdamda yer almasının kendileri için dezavantaj oluşturacağını ifade etmektedir. Aynı zamanda, çalışma hayatında, Suriyeli göçmenlerin emek piyasasında yer alması ile rekabetin artacağı düşüncesindedirler. Bu oran Z Kuşağı içerisinde oldukça yüksektir. Y Kuşağı ise bu konuda Z Kuşağı gibi düşünse de bu fikre katılmayanların sayısı da oldukça yüksektir. Y Kuşağı, Suriyelilerin işgücü piyasasında yer almasına daha olumlu bakarken Z Kuşağı için bunu söylemek oldukça zordur. Henüz çalışma hayatına girmemiş Z Kuşağı için Suriyelilerin işgücü piyasasında yer alması düşüncesi onların işsizlik kaygısının olduğu şeklinde ifade edilebilir. Z Kuşağı, Suriyeli işçilerin kendilerinin iş olanaklarını kısıtladığını düşünmektedir. Y Kuşağının büyük çoğunluğu da bu görüşe katılmaktadır.

Etnosentrik bakış açısından uzak olan Y ve Z Kuşağı çalışma ortamında da çok kültürlülükten yanadır. Aynı zamanda küresel kuşak olarak kabul edilen Z Kuşağı çok kültürlüğe saygılı bir yönetici ile çalışmak istemektedir. Bu çalışmada ise; Y ve Z Kuşağının bu düşüncede olmadığı görülmektedir. İşsizlik ve genç işsizlik sayısı yüksek olan Türkiye’de çalışmada elde edilen sonuçlarda özellikle Z kuşağının verdiği cevaplar onların mezun olduğunda işsiz kalma endişesi şeklinde açıklanabilir. Gelecek dönem çalışma hayatında işgücünün çoğunluğu Y ve Z Kuşağından oluşacaktır. Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin işgücü piyasasında yer alması ile birlikte ortaya çıkan Y ve Z Kuşağının işsizlik kaygılarının azaltılması için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. İstihdamın korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla kurulan Türkiye İş Kurumu’nun (İŞKUR,2020) ve ekonomik politikaların değişen iş ve işgücü yapısını iyi analiz ederek istihdam olanaklarının artırılması ve işsizlik sayısının asgariye inebilmesi için çözümler üretmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (2017), Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa, (3.Bs.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Acılıoğlu, İ. (2015), İşte Y Kuşağı, İstanbul: Elma Yayınevi.
- Adıgüzel, Y. (2016), Göç Sosyolojisi, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Altunbay, M., Bıçak, N. (2018), Türkçe eğitimi derslerinde “Z Kuşağı” bireylerine uygun teknoloji tabanlı uygulamaların kullanımı, *Journal of World of Turks [JfWT]*, 10(1), 127-142.
- Altuntuğ, N. (2012), Kuşaktan kuşağa tüketim olgusu ve geleceğin tüketici profili, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 203-212.
- Betts, A. (2017), Zorunlu Göç ve Sosyal Politika, Çev. Seher Meltem Türkaslan, Ankara: Hece Yayınları.

Castles, S., Miller, M.J. (2008), Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, Çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Coomes, M.C. (2004), Understanding the historical and cultural influences that shape generations, *New Directions for Student Services*, 2004(106), 17-31.

Csobanka, Z.E., (2016), The Z Generation, *Acta Technologica Dubnicae*, 6(2), 63-76.

Çağlayan, S. (2006), Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 67-91.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (30.10.2019), Yabancıların Çalışma İzinleri İstatistikleri, Erişim Tarihi: 30.10.2019, <https://ailevecalisma.gov.tr/istatistikler/calisma-hayati-istatistikleri/resmi-istatistik-programi/yabancilarin-calisma-izinleri/>.

Dedeoğlu, S. (2018), Tarımsal üretimde göçmen işçiler: yoksulluk nöbetinde yoksulların rekabetine, *Çalışma ve Toplum*, 56, 37-67.

Deloitte (20.03.2020), Deloitte Y Kuşağı Araştırması 2017, Erişim Tarihi: 20.03.2020, <https://www2.deloitte.com/tr/tr/pages/about-deloitte/articles/millennialsurvey-2017.html>.

Deloitte (20.03.2020), Y Kuşağı İnovasyon Araştırması, Erişim Tarihi: 20.03.2020, <https://www2.deloitte.com/tr/tr/pages/human-capital/articles/generation-y-innovation-survey-article.html>.

Dillioğlu, B. (2005), Suriyeli Mültecilerin Entegrasyonu: Eğitim ve İstihdam Politikaları, UTGAM Analiz, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı.

Erdoğan, M. (2017), “Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi- Değerlendirme ve Politika Önerileri”, Suriyeliler Barometresi.

Erdoğan, M. (2016), Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler ile Birlikte Yaşamın Çerçevesi, Ed. Adem Esen ve Mehmet Duman, Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler, İstanbul: Ayran Basım.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (10.02.2020), Geçici Korumanın Unsurları, Erişim Tarihi: 10.02.2020, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-korumanin-unsurlari_409_558_1095_icerik.

IOM, Göç Terimleri Sözlüğü, 2.Bs., No: 31.

İçduygu A., Sirkeci, İ. (1999), Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Göç Hareketleri, 75. Yılda Köylerden Şehirlere, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları,

İçduygu, A., Erder S., Gençkaya, Ö. F. (2014), Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere, İstanbul: Mirekoç.

İŞKUR (22.03.2020), Tarihçe, Erişim Tarihi: 22.03.2020, <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/tarihce/>.

Kap, D. (2014), Suriyeli mülteciler: Türkiye'nin müstakbel vatandaşları, *Akademik Perspektif*, 30-35.

Kirchmayer, Z., Fratričová, J. (2020), *What Motivates Generation Z at Work? Insights into Motivation Drivers of Business Students in Slovakia*, Innovation Management And Education Excellence Through Vision, 2020.

Korkmaz, M. (2017), Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye işgücü piyasasına etkileri ve değerlendirmeler, *Sosyal Güvençe Dergisi*, 7(13), 58–83.

Kütükçü, T. (2015), e Kitap İş Dünyası İletişim Rehberi, İstanbul: Ötügen Neşriyat A.Ş., Erişim Tarihi:20.02.2020,<https://books.google.com.tr/books?id=OMkYCwAAQBAJ&prints ec=frontcover#v=onepage&q&f=false>.

Milliyet (12.03.2020), Z Kuşağı Gençlerin Dinamiklerini Değiştirmeye Geliyor, Erişim Tarihi:12.03.2020,<https://www.milliyet.com.tr/cocuk/z-kusagi-genclerin-dinamiklerini-degistirmeye-geliyor-1864431>.

Neccar, M. Ş. M. (2016), Suriye'den Türkiye'ye göç: nedenler, sonuçlar ve umutlar, Ter. Tuba Erkut, *İlahiyat Akademi Dergisi*, 185-198.

Özpınar, E., Satır Çilingir Y., ve Taşöz Düşündere, A. (2016), Türkiye'deki Suriyeliler: İşsizlik ve Sosyal Uyum, TEPAV,1-6.

Reddy, A.S., Dawlinmaria, P.J. (2020), A Study on expectation gaps among Generation Z employees and its impact on job satisfaction and organisational commitment, *Studies in Indian Place Names (UGC Care Journal)*, 40(23), 111-121.

Schofield, C.P., Honoré, S. (2011), Generation Y and learning: A changing world, *The Ashridge Journal*, 106-123.

Singh, A. (2014), Challenges and issues of Generation Z, *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 16(7), 59-63.

Sparks, Honey (15.03.2020). Generation Z 2025: The Final Generation, Erişim Tarihi:15.03.2020,<https://www.sparksandhoney.com/reports-list/2018/10/5/generation-z-2025-the-final-generation>.

Şahankaya Adar, A. (2018), Türkiye'de yeni prekarya Suriyeli işgücü mü?, *Çalışma ve Toplum*, 56, 13-36.

Taş, Y., Küçüköğlü M., Özcan, S. (2016), Türkiye’de bulunan Suriyeli göçmenlerin barınma ve istihdam sorunları, *ResearchGate*, 1-17.

TDK (15.03.2020), Kuşak, Erişim Tarihi: 15.03.2020, <https://sozluk.gov.tr/>.

TUİK (16.03.2020), Konularına Göre İstatistikler, Erişim Tarihi: 16.03.2020, http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do?metod=search&araType=hb_x.

Uludağ Güler, Ç. (2019), Türkiye’de Kuşakların Siyasal Dönüşümleri, Ed. Betül Yılmaz, Ankara: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

UNCHR(10.02.2020), Syria Regional Refugee Response, Erişim Tarihi: 10.02.2020 https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.58203491.877430543.15803359192063951347.1571082415.

Weingarten, R.M., (2009), Four Generations, One Workplace: A Gen X-Y Staff Nurse’s View Of Team Building İn The Emergency Department, *Journal Of Emergency Nursing*, 35(1), 27-30.

Yılmaz, B. (2020). Türkiye’de Kuşaklar ve Çalışma Değerleri. (2.bs). Ankara: Gazi Kitabevi.

Yılmaz, B., Uludağ Güler, Ç. (2019), Y kuşağı çalışanlarının Suriyelilerin istihdamına bakışı: akademik personel üzerine bir çalışma, *Banüsad*, 2(2), 231-253.

Yılmaz, L. Y. (2017), Yerel Halkın Türkiye’deki Suriyelilere Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana Örnekleri, Ankara, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).